

Dr Arcadie Barbaroșie

Accesul la informație și securitatea națională: principii generale

*Principiile
globale
privind
dreptul la
informație și
securitatea
națională*

- Principiile globale privind securitatea națională și dreptul la informație, Principiile Tshwane (Africa de Sud)
- Publicate pe 12 iunie 2013

Principiile globale

- (1) principiile generale aplicabile în domeniul accesului la informație,
- (2) categoriile de informații care pot fi nedivulgate pe motive de securitate națională și informații care trebuie divulgate
- (3) regulile privind secretizarea și desecretizarea informațiilor,
- (4) regulile privind administrarea cererilor de informații,
- (5) aspectele judiciare privind securitatea națională și dreptul la informație,
- (6) organele de supraveghere a sectorului de securitate,
- (7) limitele măsurilor de sancționare sau restrângere a divulgării de informații către public, și
- (8) relațiile dintre aceste principii și alte standarde

Raportul privind Principiile globale și legislația Republicii Moldova

- necesitatea revizuirii conceptului de securitate națională, reglementările în vigoare fiind prea generale
- prevederile actuale privind funcționarea contractorilor privați în domeniul securității naționale nu sunt suficient de clare
- se impune necesitatea de reglementare a participării publicului la procesul de adoptare/revizuire a procedurilor și standardelor scrise privind secretizarea
- a obligației autorităților publice de a ține **liste publice de documente emise**, care ar include și **documentele secretizate**.
- excluderea prevederilor privind prelungirea secretizării informațiilor pe termen nedeterminat
- subcomisia de control al activității SIS nu dispune de reglementări detaliate și clare accesibile publicului

Raportul privind Principiile globale și legislația Republicii Moldova

Legislația națională nu conține prevederi cu privire la:

- categoriile de abuzuri,
- motive pentru divulgarea informațiilor despre abuzuri
- proceduri pentru realizarea și soluționarea de divulgări protejate intern sau de către organisme de supraveghere
- protecția divulgărilor publice,
- protecția împotriva sancționării pentru divulgările informației care demonstrează abuzuri,
- încurajarea și facilitarea divulgărilor protejate,
- apărarea interesului public pentru personalul public

Raportul privind Principiile globale și legislația Republicii Moldova

- nici o prevedere a acestor principii nu trebuie interpretată ca **restrângând sau limitând orice drept la informație recunoscut** potrivit reglementărilor și standardelor internaționale, regionale sau naționale
- sau orice normă a dreptului intern sau internațional care ar prevedea o mai mare protecție pentru divulgările făcute de personalul public sau de alte persoane.

Recomandări

Principiul 1: Dreptul la informație

Dreptul la informație

- a). Oricine are dreptul de a solicita, primi, folosi și divulga informații deținute de autorități publice sau în numele acestora, ori la care autoritățile publice au dreptul legal de acces;*
- b). Principiile internaționale recunosc, de asemenea, că și companiile private din sectorul securității naționale, inclusiv companiile private din domeniul militar sau de securitate, au responsabilitatea de a divulga informații cu privire la situații, activități sau acțiuni care au impact asupra exercițiului drepturilor omului, potrivit unor presupuneri rezonabile;*
- c). Cei care au obligația de a divulga informații potrivit principiilor 1 (a) și 1 (b) trebuie să pună la dispoziție informația la cerere, cu unele excepții limitate, prevăzute de lege și necesare pentru a preveni un prejudiciu specific și identificabil la adresa unor interese legitime, inclusiv la adresa securității naționale;*

Recomandări

- d). Numai autoritățile publice ale căror **atribuții specifice includ protecția securității naționale** pot invoca securitatea națională ca motiv pentru refuzul de a divulga informații;
- e). Orice invocare a securității naționale pentru a refuza divulgarea unor informații de către o companie privată trebuie în mod explicit **autorizată și confirmată** de o autoritate publică însărcinată cu protecția securității naționale.
- Notă: Autoritățile publice și doar autoritățile publice poartă responsabilitatea finală pentru securitatea națională și astfel doar guvernul poate declara că informația nu trebuie eliberată, dacă aceasta poate aduce atingere securității naționale.
- f). Autoritățile publice au, de asemenea, obligația pozitivă de a publica din oficiu anumite informații de interes public.”

Recomandări

- Principiul 1 b) și definiția autorităților publice este mai largă decât prevederea din art. 5 alin. 2 lit. c) care ar trebui amendată în sensul preluării definiției lărgite a autorității publice și a formulării din Principiul 1 b) și din Rezoluția 1954 (2013), cu introducerea de noi reglementări care să transpună și Principiile 1 d) și 1 e).
- se recomandă realizarea și adoptarea unor reglementări cu putere de lege care să detalieze obligațiile de divulgare din oficiu a informațiilor din domeniul securității naționale, pornindu-se de la informațiile prevăzute de Principiul 10, în privința cărora există un interes superior sau important de divulgare.

Recomandări

- **Principiul 2: Aplicarea acestor principii**

- a). Aceste principii se aplică exercițiului dreptului la acces la informații identificat în Principiul 1 atunci când autoritățile publice afirmă sau confirmă că divulgarea de informații poate cauza un prejudiciu securității naționale;*
- b). Având în vedere că securitatea națională este unul dintre cele mai importante motive publice pentru restricționarea accesului la informații, atunci când autoritățile publice susțin alte motive publice pentru restricționarea accesului – inclusiv relațiile internaționale, ordinea publică, sănătatea publică și siguranța publică, aplicarea legii, acordarea unor opinii viitoare libere, formularea de politici eficiente și interesele economice ale statului – trebuie să respecte cel puțin standardele impuse pentru restricționarea dreptului la acces la informație stabilite prin aceste principii, după caz;*

Recomandări

c). Este o bună practică să existe o definiție precisă a securității naționale în legislația națională, în concordanță cu necesitățile unei societăți democratice, atunci când aceasta este folosită pentru a limita accesul la informație.

Concluzii

- Securitatea națională nu este definită potrivit bunei practici recomandate de Principiul 2 c), ci este **un concept larg și vag formulat**
- E definită mai bine securitatea statului, ca parte a securității naționale, respectiv ca *"protecția suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării, a regimului ei constituțional, a potențialului economic, tehnico-științific și defensiv, a drepturilor și libertăților legitime ale persoanei împotriva activității informative și subversive a serviciilor speciale și organizațiilor străine, împotriva atentatelor criminale ale unor grupuri sau indivizi aparte"*
- Este recomandabil ca securitatea națională să fie definită strict, și atunci restricțiile se aplică documentelor care au referință la securitatea națională, fie se reduce secretizarea actelor publice la doar acelea care limitează secretul de stat.